

Nr 2

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 320) om införande av landstingslagen.

Till konstitutionsutskottet ha båda kamrarna den 22 januari 1957 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 32, vari Kungl. Maj:t, under åberopande av ett propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 10 januari 1957, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

**angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 320)
om införande av landstingslagen**

Häri genom förordnas, att 7 § lagen den 14 maj 1954 om införande av landstingslagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

7 §.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till eller avses däri eljest föreskrift, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas; dock skola, då hänvisningen gäller de för landstingsmän stadgade grunderna i fråga om dagtraktamente och resekostnadsersättning eller dessa grunder eljest avses, bestämmelserna i 23 § lagen om landsting fortfarande äga tillämpning, såvitt fråga ej är om ersättning, som skall utgå av landstingskommuns medel.

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till eller avses däri eljest föreskrift, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas; dock skola, då hänvisningen gäller de för landstingsmän stadgade grunderna i fråga om dagtraktamente och resekostnadsersättning eller dessa grunder eljest avses, bestämmelserna i 23 § lagen om landsting fortfarande äga tillämpning, såvitt fråga ej är om ersättning, som skall utgå av landstingskommuns eller hushåll-

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

ningssällskaps medel eller för deltagande i sådant extra sammanträde med hushållningssällskap, varom Kungl. Maj:t förordnat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1957.

Beträffande motiveringen till förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet.

Den genom propositionen föreslagna ändringen i lagen om införande av landstingslagen innebär att hushållningssällskapens förtroendemän i likhet med vad som gällde före den 1 januari 1955 jämföras med landstingsmän i fråga om traktamentsersättning.

Gällande bestämmelser

Kungörelsen den 10 juli 1947, nr 394, med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation inledes med föreskriften, att hushållningssällskaps stadgar för att kunna fastställas till efterrättelse skola vara avfattade i huvudsaklig överensstämmelse med de i kungörelsen upptagna allmänna grunderna. I 5 § stadgas, att hushållningssällskaps beslutanderätt skall, i den mån den ej tillkommer sällskapetets förvaltningsutskott, utövas å hushållningssällskapetets sammanträden av valda ombud, vilka benämnas lantbruksombud, jämte förvaltningsutskottets ledamöter. Förvaltningsutskottet skall enligt 13 § bestå av 11 ledamöter, 3 självskrivna och 8 andra, som utses till halva antalet av hushållningssällskapet bland dess ledamöter och till återstående del av landstinget.

I 6 § sägs bl. a., att hushållningssällskap årligen skall hålla ordinarie sammanträde samt att extra sammanträde skall hållas, då förvaltningsutskottet finner sådant erforderligt eller då Kungl. Maj:t därom förordnar. 18 och 19 §§ innehålla vissa bestämmelser om resekostnads- och traktamentsersättning. I 18 § 1 mom. stadgas sålunda, att envar vid hushållningssällskaps ordinarie sammanträde närvarande röstberättigad åtnjuter resekostnadsersättning och dagtraktamente, dock för högst tre sammanträdesdagar årligen, enligt samma grunder, som gälla för landstingsmän vid landstingssammanträde. Jämlikt 19 § utgå efter enahanda grunder resekostnadsersättning och dagtraktamente till ledamot och suppleant i förvaltnings-

utskott och i nämnd, som tillsatts av förvaltningsutskott, samt till revisor och revisorssuppleant. Åtnjutande av dagtraktamente är därvid ej begränsat till visst antal dagar, men förvaltningsutskottet äger begränsa rätten till ersättning. Ersättningen utgår i nu berörda fall av hushållningssällskapets medel. Vid extra sammanträde med sällskapet, varom Kungl. Maj:t förordnat, utgår jämlikt 18 § 2 mom. av statsmedel ersättning efter de i 1 mom. samma paragraf angivna grunderna, dock att dagtraktamente utgår endast för en sammanträdesdag.

Jämlikt 39 § *landstingslagen den 14 maj 1954, nr 319*, åtnjuter landstingsman under landstingsmöte samt, om han ej bor å den ort där mötet hålles, under resan fram och åter dagtraktamente av landstingskommunens medel efter de grunder, som landstinget bestämmer, ävensom resekostnadsersättning efter vissa i lagrummet närmare angivna regler. Landstinget äger enligt 55 § 1 mom. samma lag besluta, att ledamot av förvaltningsutskottet och utsedd ledamot av annan nämnd skola för deltagande i sammanträde eller förrättning inom landstingskommunen i någon dess angelägenhet åtnjuta dagtraktamente och resekostnadsersättning av landstingskommunens medel, därvid dock beloppen ej må sättas högre än de som i motsvarande fall utgå till landstingsman.

Genom landstingslagen, som trädde i kraft den 1 januari 1955, upphävdes lagen den 20 juni 1924, nr 349, om landsting, dock med den begränsning som följer av *lagen den 14 maj 1954, nr 320, om införande av landstingslagen*. I 7 § sistnämnda lag stadgas, att om i lag eller författning förekommer hänvisning till eller om däri eljest avses föreskrift, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, den bestämmelsen i stället skall tillämpas. Då hänvisningen gäller de för landstingsmän stadgade grunderna i fråga om dagtraktamente och resekostnadsersättning eller dessa grunder eljest avses, skola dock jämlikt samma stadgande bestämmelserna i 23 § lagen om landsting fortfarande äga tillämpning, såvitt fråga ej är om ersättning, som skall utgå av landstingskommuns medel.

Jämlikt 23 § *lagen om landsting* skall dagtraktamente utgå, för landstingsman som bor på sammanträdesorten med 20 kronor och för annan landstingsman med 32 kronor. Dessa belopp fastställdes år 1952. Bestämmelsen om resekostnadsersättning i sagda lag är av i huvudsak samma innebörd som motsvarande föreskrift i 1954 års landstingslag.

I proposition (nr 119) till 1954 års riksdag med förslag till landstingslag m. m. redogjorde föredragande departementschefen, statsrådet Hedlund, för de i förslaget upptagna reglerna om landstingsmans rätt till dagtraktamente, vilka regler äro lika med de nu gällande. Därefter anförde han till motivering av berörda stadgande i 7 § lagen om införande av landstingslagen följande.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att den normering av traktamentsbelopp och resekostnadsersättning, som lagen om landsting inne-

håller, i flera författningar lagts till grund för beräkning av motsvarande ersättningar till grupper av förtroendemän utanför landstingsförvaltningen. Så stadgar 12 § lagen den 22 april 1949 med vissa bestämmelser om rättsgången i tryckfrihetsmål, att juryman av statsmedel åtnjuter bl. a. dagtraktamente enligt de grunder som gäller för landstingsmän. Av 12 § 5. lagen om val till riksdagen framgår, att bl. a. stadsfullmäktig, som deltagar i riksdagsmannaval till första kammaren, i visst fall äger av statsmedel åtnjuta dagtraktamente enligt samma grunder som gäller i fråga om deltagande i landstings möte. Enligt 63 § lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring må till ombud i centralsjukkassas ombudsmöte utges dagtraktamente, dock högst med vad som utgår till landstingsman vid tjänstgöring å landstingsmöte. Även andra exempel på liknande bestämmelser kan anföras. Om landstingsmans rätt till dagtraktamente regleras på det sätt jag nyss förordat, bör hänvisningar av ifrågavarande slag icke få leda till att bestämmelserna i den nya lagen blir tillämpliga. Att nu omarbete alla sådana hänvisningar skulle vara förenat med avsevärda olägenheter. Den lämpligaste lösningen synes mig vara att i en övergångsbestämmelse till den nya lagen stadga, att då hänvisning i lag eller författning gäller de för landstingsmän stadgade grunderna i fråga om dagtraktamente och resekostnadsersättning, bestämmelserna i 23 § lagen om landsting fortfarande skall äga tillämpning. Undantag från denna regel bör emellertid gälla såvitt fråga är om ersättning som skall utgå av landstingskommuns medel. Så är fallet beträffande dagtraktamente och resekostnadsersättning åt de av landsting eller förvaltningsutskott utsedda ledamöterna i vissa taxeringsorgan (146 § 1 mom. taxeringsförordningen).

Berörda övergångsbestämmelse antogs oförändrad av riksdagen.

Framställning från Hushållningssällskapens förbunds styrelse

I skrivelse den 17 mars 1956 hemställde *Hushållningssällskapens förbunds styrelse*, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om sådan ändring av 7 § lagen om införande av landstingslagen att tidigare rådande överensstämmelse mellan de till landstingens och hushållningssällskapens förtroendemän utgående dagtraktamentena och resekostnadsersättningarna återställdes.

Styrelsen framhöll, att det för landstingsmän med stöd av landstingslagen fastställda dagtraktamentet utgjorde 45 kronor för landstingsman bosatt utom landstingsorten och 30 kronor för övriga landstingsmän, inom två landsting dock 45 kronor för alla landstingsmän. Enligt styrelsen hade den tidigare rådande överensstämmelsen mellan landstings och hushållningssällskaps traktamenten brutits utan att någon bärande anledning härtill förelegat. Styrelsen hänvisade härvid till att de skäl, som åberopats för en höjning inom landstingen, vore desamma för sällskapens del; de arbetsuppgifter och åligganden, vilka tillkomme sällskapens lantbruksombud och förtroendemän, vore vidare i många hänseenden av samma art som uppgifterna och åliggandena inom landstingen. Den nu befintliga skillnaden hade, anförde styrelsen i fortsättningen, i åtskilliga fall be-

traktats som något av en nedvärdering av de insatser, som gjordes av förtroendemännen inom sällskapen.

Remissbehandling

Över förbundsstyrelsens framställning avgåvos efter remiss yttranden av statskontoret och lantbruksstyrelsen.

Lantbruksstyrelsen tillstyrkte den av förbundsstyrelsen föreslagna lagändringen. Såsom särskilt angeläget framhöll lantbruksstyrelsen därvid, att vid landstings val av ledamöter i hushållningssällskaps förvaltningsutskott uppdraget icke på grund av skillnad i fråga om traktamenten skulle framstå såsom mindre betydelsefullt än ett uppdrag inom landstingets egen verksamhet.

Statskontoret avstyrkte däremot förbundsstyrelsens förslag. Statskontoret erinrade härvid om det ovan återgivna uttalandet av föredragande departementschefen i propositionen med förslag till landstingslag ävensom om att riksdagen icke anmält erinran mot uttalandet. I fortsättningen anförde statskontoret följande.

Enligt statskontorets mening har sedan beslut fattades i förenämnda ersättningsfråga ej inträtt något förhållande, som är ägnat att rubba den åtskillnad, som då gjordes mellan förut berörda förtroendemän. Statskontoret kan ej heller finna, att det föreligger sådant samband mellan landstingens och hushållningssällskapens förvaltning att den frihet, som landstingen numera ha att bestämma traktamentsbeloppens storlek, skall få inverkan även för hushållningssällskapens del. Statskontoret kan alltså ej tillstyrka den föreliggande framställningen. I stället bör enligt ämbetsverkets mening förtroendeman hos hushållningssällskap åtnjuta dagarvode å förslagsvis 20 kronor. Till den, som ej är bosatt å sammanträdesorten eller har sin arbetsanställning eller annan förvärvsverksamhet å denna ort, bör därjämte utgå traktamente enligt samma grunder, som gälla för stats-tjänstemännen, varvid befattningshavare, som ej är lönegradsplacerad, synes böra hänföras till traktamentsklass B.

Departementschefen

Vid anmälan i statsrådet av förevarande förslag yttrade föredragande departementschefen, statsrådet Hedlund, i huvudsak följande.

»Intill den 1 januari 1955 utgick dagtraktamente och resekostnadsersättning till landstingsmän och nu ifrågavarande förtroendemän inom hushållningssällskapen efter enahanda grunder. Så hade varit förhållandet ända sedan 1923. Enligt 1954 års landstingslag äger emellertid landstinget självt bestämma om grunderna för nämnda ersättning såvitt angår landstingsman. För hushållningssällskapens del däremot är traktamentsbeloppen — till följd av ett särskilt stadgande i lagen om införande av landstingslagen — fastlåsta vid de i den gamla lagen om landsting angivna beloppen, för närvarande 32 respektive 20 kronor. Såsom framhålles såväl av hushållningssällskapens förbunds styrelse som lantbruksstyrelsen föreligger emellertid

starka skäl för att den tidigare rådande jämställdheten i ifrågavarande avseende återställes. Redan den omständigheten att landstingen utser ledamöter i hushållningssällskapens förvaltningsutskott anser jag tala för att samma regler om traktamente bör gälla som för landstingens egna förtroendemän, då eljest en icke motiverad nedvärdering av uppdragen inom hushållningssällskapen kan vara att befara. Än tydligare framträder önskvärdheten av nämnda jämställdhet om man beaktar, att landstingsmän ej sällan är förtroendemän inom hushållningssällskapen, och det kan självfallet inte komma i fråga att i traktamentshänseende göra skillnad mellan de av landstingen utsedda och andra ledamöter i hushållningssällskapens förvaltningsutskott. Ej heller bör olika bestämmelser härutinnan gälla mellan förvaltningsutskottets ledamöter och lantbruksombuden, då ju dessa gemensamt utövar sällskapets beslutanderätt. Den hittills gällande överensstämmelsen i berörda avseende mellan de båda nyssnämnda kategorierna och vissa andra hushållningssällskapens förtroendemän synes mig också böra bestå.

Jag finner sålunda att bärande skäl föreligger för att återställa överensstämmelsen i fråga om traktamentsbelopp som utgår till landstingens och hushållningssällskapens förtroendemän. Som förbundsstyrelsen föreslagit bör denna jämställdhet åstadkommas genom ett tillägg till 7 § lagen om införande av landstingslagen. Tillägget bör avfattas så att hänvisning till de för landstingsmän stadgade grunderna i fråga om dagtraktamente och resekostnadsersättning icke skall föranleda tillämpning av bestämmelserna i 23 § i 1924 års lag om landsting, då ersättningen utgår av hushållningssällskaps medel eller för deltagande i sådant extra sammanträde med hushållningssällskap, varom Kungl. Maj:t förordnat. Hänvisningen kommer då i stället att medföra bl. a., att de av landstingen med stöd av 39 § landstingslagen bestämda grunderna för landstingsmännens traktamenten blir normerande även för hushållningssällskapens förtroendemän. Utan särskilt stadgande bör uppenbarligen gälla, att hushållningssällskapen skall tillämpa de grunder som fastställts för den landstingskommun vilken närmast motsvarar sällskapets verksamhetsområde.»

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot förevarande lagförslag och hemställer alltså,

att riksdagen måtte antaga det i föreliggande proposition, nr 32, framlagda förslaget till Lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 320) om införande av landstingslagen.

Stockholm den 19 februari 1957

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Damström, Georg Pettersson*, Olsén, Weiland, Fritiof Karlsson, Ollén, Sörlin, Torsten Andersson och Sveningsson; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, Norén, Spångberg, Swedberg, Jonsson i Haverö*, Gustafsson i Bogla, Hammar, fröken Wetterström* och herr Olofson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.